

PIONIEREN EN OPNIEUW BEGINNEN

In 1978 begon Jos Pelgröm samen met zijn buurman Gerrit Marsman biologische groenten te telen. Hij schakelde het ouderlijk bedrijf om naar bio. Meerdere boeren volgden. Nu trekt hij met zijn vrouw Ana langs boerenbedrijven in binnen- en buitenland. “De toekomst van biologisch zal afhangen van maatschappelijke ontwikkelingen, tegelijkertijd mag de sector niet afhankelijk blijven van gangbare inputs zoals mest en bespoten stro.”

TEKST LEEN JANMAAT | FOTO'S MAN@MACHINE

“Bio-
dynamische
landbouw
werd mijn
inspiratie-
bron.”

Zeeland blijft de thuisbasis

De molen in Grijskerke herinnert me aan eeuwenoude techniek. Pal naast de molen is het bedrijf Man@Machine gevestigd. Het gesprek begint, hoe kan het anders, over werktuigen en nieuwe technieken. Daarna gaan we terug in de tijd, terug naar de polder waar we beiden zijn geboren en getogen.

Hoe ben je in bio terecht gekomen?

“Dat kwam voort uit het idealisme van de zeventiger jaren. Hoewel ik studeerde aan de Hogere Landbouwschool in Dronten, besloot ik geen boer te worden. Werken in het buitenland en vooral in ontwikkelingslanden, dat had ik voor ogen, Kuifje in Afrika. Na de landbouwschool besloot ik daarom sociale geografie te gaan studeren in Amsterdam, dit als voorbereiding op mijn gedroomde toekomst in het buitenland. Maar het liep anders omdat mijn vader ernstig ziek werd en mijn moeder de boerderij niet alleen voort kon zetten. Ik besloot naar huis te komen en het bedrijf samen met mijn moeder gaande te houden. Die samenwerking duurde twee jaar, mijn vader was inmiddels overleden. Dat ik het anders wilde aanpakken stond al wel vast. Het begon met het telen van één hectare biologische groenten. De producten kwamen via consumentenkring Triangel in Emmeloord bij de klanten terecht. In 1980 schakelde ons gemengde bedrijf om naar biologisch. Tegelijkertijd wilde ik meer dan alleen maar boeren zonder gif, boeren is een levensbeschouwing. Ik ging op zoek naar mensen met dezelfde idealen, zo ontmoette ik Sake Gerritsen. En legde ik contacten met het proefbedrijf OBS (zie kader, red)

waar Asse Aukes en Pieter Vereyken werkten. Eigenlijk ben ik er langzaam ingegroeid, biodynamische landbouw werd mijn inspiratiebron.”

Wat werd de volgende stap?

“Op uitnodiging van Cultuurmaatschappij Loverendale kwam ik op het bedrijf Steenen Muur in de Biesbosch. Naast de uitdaging van het opzetten van het bedrijf stapte ik in een organisatie met haar eigen dynamiek. Na overmoedige investeringen van Loverendale in de Manna-keten werden financiële middelen te beperkt om dit bedrijf gezond op poten te zetten. Ondanks de geweldige plek heb ik toen besloten te vertrekken, terug naar de Flevopolder. Ondertussen had ik contacten met de Warmonderhof die plannen maakte om te verhuizen naar Flevoland. Het bestuur vroeg mij te helpen bij de verhuizing van de school en vooral het schoolbedrijf. Voor het bedrijf lag een perceel van 44 hectare klaar om te starten, een toezegging van nog eens 44 ha moest worden verzilverd. Na vele gesprekken en vergaderingen verkaste de school in 2004 naar Dronten. Voor het landbouwbedrijf werd een vennootschap onder firma opgericht waarin ik deelnam. Tegelijkertijd besloot ik het ouderlijk bedrijf in de Noordoostpolder aan de buurman te verkopen en het vee plus inventaris mee te nemen naar het schoolbedrijf. Langzamerhand nam ik nadien afstand van de landbouwpraktijk zelf en vervulde ik de functie van directeur van de stichting. In 2000 maakte ik de overstap naar de Stichting Demeter. Tot 2007 heb ik mij ingezet om biodynamische landbouw in Nederland en ook internationaal een eigentijdse invulling te geven,

Pelgrom-Demo van
Treffler machines in
Californië

Organic machinery, voor groot en voor klein

zowel organisatorisch als inhoudelijk. Weg van vaste bd-overtuigingen, daarbuiten ligt immers het werk. Intussen was ik met mijn gezin verhuisd naar Zeist.”

Hoe ben je in Zeeland beland?

“Dit avontuur begon in 2004 met het landbouwbedrijf Wilhelminahoeve op Philipsland dat in verbinding met Loverendale werd opgebouwd. Via de Wilhelminahoeve kwam ik tevens op Ter Linde in Oostkapelle terecht. We hebben met ons allen op beide boerderijen veel ontwikkeld en vernieuwd, veel gebouwd, maar ook eindeloos gepraat over de verdere ontwikkeling van het bedrijf. De verschillen van inzicht en stijl werden onoverbrugbaar en in 2016 ben ik daar vertrokken. Zeeland blijft wel mijn thuisbasis, al trekken Ana en ik de wereld rond om onze organic machinery te demonstreren en als het meezit te verkopen. De verbinding met de landbouw blijft en als handelsreiziger geniet ik veel van de vrijheid, de verschillende culturen, de mooie mensen en hun bedrijven.”

Hoe kijk je terug op 40 jaar in bio?

“Eigenlijk is het spectaculair wat er is bereikt in deze periode. Aanvankelijk werden we gezien als de dorpsgek, idealisten met het hoofd in de wolken. Inmiddels heeft biologisch status en erkenning afgedwongen. Dat is een verdienste van de mensen die met overtuiging en innovatiekracht hebben gewerkt. Daar mogen we best trots op zijn.”

OBS

OBS staat voor Ontwikkeling Bedrijfsystemen. Het project was de opvolger van Drie Organische Stoffbedrijven te Nagele. In de bedrijfsvergelijkingen (van economische en ecologische aspecten) zijn een gangbaar akkerbouwbedrijf, een biologisch dynamisch landbouwbedrijf en een ‘geïntegreerd’ bedrijf gevolgd. Het onderzoek richtte zich onder meer op ontwikkeling van de bodem en van de biodiversiteit, op kwaliteit van de gewassen en economisch rendement. Over de resultaten van het OBS bedrijf zijn in de afgelopen jaren veel artikelen verschenen in Ekoland.

Gerrit en Jos met hun eerste Bio oogst

Hoe gaat het verder met bio?

“Hoe het verder gaat hebben we niet enkel zelf in de hand. Biologische landbouw is sterk afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen. Als we in een langdurige economische dip terecht komen, loopt de afzet wellicht terug. De afhankelijkheid van de economie is groot. Ook zijn biologische boeren nog erg afhankelijk van gangbare inputs, daarmee doel ik met name op het gebruik van gangbare mest. Dat is niet alleen in Nederland het geval. Ook elders in Europa en Amerika zie ik bedrijven groeien op basis van beschikbare gangbare varkens- en kippenmest. De uitdaging ligt in zelfstandigheid, kringlopen sluiten, koppelbedrijven vormen en zelf meststoffen telen zoals sommige akkerbouwers nu al doen. Bio zal net als de gangbare landbouw enorm veranderen in de komende 40 jaren. Automatisering, kunstmatige intelligentie, robotisering, specialisatie, veredeling, biologische bestrijding van al wat ongewenst is, ga zo maar door. De veranderingen in de komende 40 jaren zullen gigantisch zijn, landbouw wordt nog veel meer hightech. Er komt een hevige strijd over de normen en waarden die gaan gelden voor biologisch. De hightech richting zal de

markt willen bepalen, de oorspronkelijke natuurlijke landbouw wordt in een niche gedrongen. De term ‘bio-industrie’ krijgt nieuwe betekenis. Tenzij, tenzij alles anders wordt dan ik voorzie, ik bedoel maar, who knows?”

Wat kan de overheid doen voor biologische landbouw?

“Ik ben geen voorstander van subsidies. Extra geld voor onderzoek en onderwijs lijkt me vanzelfsprekend, vooral op het gebied van gezondheid en voeding, en op het gebied van voeding en behoud van de aarde. Ook kortdurende investeringsregelingen kunnen helpen. Zeker in de biologische akkerbouw is mechanisatie en robotisering noodzakelijk, de afhankelijkheid van eentonige en zware arbeid is erg groot. Het wekenlang werken op een wiedebed is niet aantrekkelijk, ook niet voor buitenlanders. Techniek kan ons helpen het werk te verlichten. Daar ben ik een voorstander van, daar droomde ik al vanaf mijn vijfde van, kruipend over de akker bij het dunnen van de bieten: ‘dit wil ik niet pa, laat een machine het maar doen!’ ■

Ana en Jos trekken de wereld rond, hier in Salinas Valley Californië

MAN@MACHINE

Jos en Ana Pelgröm runnen samen het werktuigenbedrijf Man@Machine. Treffler is hun voornaamste partner waarbij Man@Machine zorgdraagt voor verkoop en promotie van machines en werktuigen voor alle boeren groot en klein over de hele wereld. Naast Europese landen bezoeken ze regelmatig de VS en Canada voor shows en demonstraties. Ana is geboren in Griekenland en getogen in Amerika, op het eiland Lesbos teelt ze al 25 jaar biologische olijven. Zie manatmachine.com.

Tot 2007 heb ik mij ingezet om biodynamische landbouw een eigentijdse invulling te geven, weg van vaste bd-overtuigingen, daarbuiten ligt immers het werk.